

УДК 347.73

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.2.71>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ПОВЕДІНКИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Цимбалюк Х.О.,

аспірантка кафедри фінансового права ННІ права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ORCID: 0009-0002-1648-6300

Цимбалюк Х.О. Правові засади європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ.

У статті досліджено правові засади та особливості європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ. Встановлено, що правова регламентація у цій сфері базується на наднаціональній природі Європейського Союзу та системі установчих договорів і актів вторинного права, що забезпечують уніфікацію підходів та формування єдиного ринку фінансових послуг. Виокремлено основні моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ залежно від кількості суб'єктів регулювання на ринку. Підкреслено тенденцію до формування мегарегуляторів ринкової поведінки фінансових установ. З'ясовано, що ключовими принципами європейської моделі є вільна конкуренція, взаємне визнання регуляторних актів, пруденційний нагляд, прозорість та захист прав споживачів. Окрему увагу приділено функціонуванню Європейської системи фінансового нагляду, яка об'єднує наднаціональні та національні органи з метою забезпечення фінансової стабільності та узгодженості регуляторної практики. Проаналізовано засади регулювання ринкової поведінки учасників ринків фінансових послуг у Європейському Союзі. Визначено особливості сучасного європейського ринку фінансових послуг. Сформульовано авторське визначення європейської моделі як інтегрованої системи правових та організаційних інструментів, спрямованих на забезпечення стабільності, ефективності та прозорості фінансового ринку. Підсумовано, що особливостями правових засад європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ є: 1) наднаціональна основа; 2) встановлення єдиних стандартів функціонування фінансових установ, вимог до капіталу та ліквідності, а також уніфіковані підходи до фінансової звітності; 3) принцип взаємного визнання, який дозволяє фінансовим установам вільно працювати на ринках інших держав - членів при дотриманні директив Європейського Союзу; 4) багаторівнева система нагляду; 5) спрямованість на захист прав споживачів; 6) гнучкість національних моделей нагляду. Зроблено висновки, що європейська модель регулювання ринкової поведінки фінансових установ виступає як інтегрована, прозора і адаптивна система, що поєднує єдині наднаціональні стандарти, забезпечуючи стабільність фінансових ринків і захист прав усіх учасників фінансового ринку.

Ключові слова: фінансова установа, фінансовий ринок, регулювання ринкової поведінки, ринок фінансових послуг, ринкова поведінка.

Tsybaliuk Kh.O. The legal foundations of the European model for regulating the market conduct of financial institutions.

This article examines the legal foundations and characteristics of the European model for regulating the market behaviour of financial institutions. It is established that legal regulation in this sphere is based on the supranational nature of the European Union and a system of founding treaties and secondary legislation, which ensure the unification of approaches and the formation of a single market for financial services. The main models for regulating the market behaviour of financial institutions are identified, depending on the number of regulatory bodies in the market. The trend towards the formation of mega-regulators of the market behaviour of financial institutions is highlighted. It has been established that the key principles of the European model are free competition, mutual recognition of regulatory acts, prudential supervision, transparency and consumer protection. Particular attention is paid to the functioning of the European System of Financial Supervision, which brings together supranational and national authorities to ensure financial stability and consistency in regulatory

practice. The principles of regulating the market conduct of financial services market participants in the European Union are analysed. The characteristics of the modern European financial services market are identified. An author's definition of the European model is formulated as an integrated system of legal and organisational instruments aimed at ensuring the stability, efficiency and transparency of the financial market. It is concluded that the distinctive features of the legal foundations of the European model for regulating the market behaviour of financial institutions are: 1) a supranational basis; 2) the establishment of uniform standards for the operation of financial institutions, capital and liquidity requirements, as well as standardised approaches to financial reporting; 3) the principle of mutual recognition, which allows financial institutions to operate freely in the markets of other Member States whilst complying with European Union directives; 4) a multi-tiered supervisory system; 5) a focus on consumer protection; 6) the flexibility of national supervisory models. It has been concluded that the European model for regulating the market behaviour of financial institutions functions as an integrated, transparent and adaptive system that combines uniform supranational standards, thereby ensuring the stability of financial markets and the protection of the rights of all financial market participants.

Key words: financial institution, financial market, regulation of market conduct, financial services market, market conduct.

Постановка проблеми. У контексті регулювання ринкової поведінки фінансових установ Європейський Союз постає як своєрідна наднаціональна правова інституція, що характеризується складною, ієрархічно побудованою системою впливу на ринках фінансових послуг. Її фундамент закріплено в установчих договорах Європейського Союзу, доповнених значним масивом актів вторинного права. Специфіка правового регулювання полягає у делегуванні державами - членами частини власних компетенцій на рівень Європейського Союзу, що створює передумови для уніфікації правових підходів і формування спільного внутрішнього ринку фінансових послуг. У результаті забезпечується підвищення прозорості функціонування фінансових інституцій, зростання ефективності їх діяльності та посилення довіри з боку споживачів. Аналіз європейського досвіду регулювання ринкової поведінки фінансових установ дає можливість виокремити основні напрями розвитку та вдосконалення національного законодавства в зазначеній сфері шляхом виокремлення пріоритетних завдань. З огляду на це, комплексне наукове дослідження європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ є актуальним.

Метою статті є дослідження особливостей правового регулювання ринкової поведінки фінансових установ в Європейському Союзі.

Стан опрацювання проблематики. Теоретичною основою дослідження стали роботи вчених, які присвятили свої роботи вивченню питання правових засад регулювання ринку фінансових послуг, а саме: Р. Бачо, Є. Бондаренка, В. Білошапка, Р. Береза, М. Бурмаки, І. Крупки, Н. Ментух, А. Пінчука, Є. Редзюк, Н. Шапран, К. Шевченко, О. Шевчук, О. Ящищак. Проте, відсутність комплексного теоретичного дослідження європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ обумовлює актуальність статті.

Виклад основного матеріалу. Нормативне впорядкування суспільних відносин здійснюється передусім шляхом закріплення правових приписів, що можуть встановлювати обов'язки, містити заборони або наділяти суб'єктів відповідними правомочностями для вчинення визначених дій. У межах Європейського Союзу правове регулювання ринкової поведінки фінансових установ орієнтоване на створення сприятливого середовища для їх ефективного та безперервного функціонування на всій території Союзу. Такий підхід передбачає гарантування свободи переміщення капіталу, товарів, послуг і робочої сили. Водночас європейська модель регулювання поведінки на фінансових ринках розглядається як цілісна система, в межах якої забезпечується єдність ринкових процесів [1, с. 23].

Поміж іншого, аналіз основних джерел права Європейського Союзу, свідчить, що визначальне значення для правового регулювання фінансового ринку мають Договір про функціонування Європейського Союзу (TFEU) і Договір про Європейський Союз (TEU). Так, відповідно до статті 5 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договір) держави – члени координують свою економічну політику в межах Союзу. З цією метою Рада ухвалює заходи, зокрема загальні керівні принципи щодо такої політики. Також особливий акцент необхідно зробити на положеннях статей 26, 114, 121, та 127 Договору, які закладають нормативні засади функціонування внутрішнього ринку фінансових послуг і забезпечують правові передумови для гармо-

нізації законодавства держав – членів. Правова основа для дій Союзу в цих питаннях міститься в статті 121, яка надає Раді повноваження затверджувати широкі основні напрями економічної політики, а також визначає повноваження інституцій Союзу щодо контролю за дотриманням державами – членами цих основних напрямів. Союз відіграє важливу роль у запобіганні надмірним дефіцитам державних бюджетів. З цією метою стаття 126 наділяє його повноваженнями вживати низку заходів, спрямованих на дотримання країнами фінансової дисципліни. Відповідно до статті 114 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалюють заходи щодо наближення положень законів, підзаконних або адміністративних актів держав – членів, спрямованих на створення та функціонування внутрішнього ринку. Вказана норма є правовою основою для вжиття заходів Європейським Союзом щодо гармонізації положень законів та нормативно-правових актів країн - членів з метою створення та функціонування єдиного внутрішнього ринку [2].

Досягнення зазначеної мети зумовлює необхідність детального врегулювання різних складових діяльності фінансових інституцій, в тому числі гармонізації вимог до фінансових установ, встановлення єдиних стандартів їх функціонування, а також закріплення показників, що забезпечують їх фінансову стійкість і достатній рівень ліквідності. Досягнення таких результатів можливе лише за умови надання органам Європейського Союзу відповідних регуляторних повноважень, спрямованих на впорядкування та підтримання стабільного розвитку фінансових ринків [3, с. 70].

Доцільно зауважити, що в науковій доктрині традиційно виокремлюють три базові підходи до організації регулювання ринкової поведінки фінансових установ залежно від кількості та розподілу повноважень між суб'єктами регуляторного впливу: 1) модель MFA (multiple financial agencies) являє собою інституційну конструкцію, за якої функціонують кілька державних органів нагляду, кожен із яких здійснює регулювання окремого сегмента фінансового ринку або спеціалізується на конкретній його складовій (до прикладу, на фондовому, страховому чи банківському секторі); 2) модель SFA (single financial agency) передбачає існування інтегрованого регулятора, який акумулює повноваження щодо контролю за двома чи більше сегментами ринку фінансових послуг, забезпечуючи комплексний підхід до нагляду; 3) макрорегуляторна модель, яка характеризується концентрацією всіх регуляторних функцій в одному органі, наділеному повним обсягом повноважень щодо контролю та нагляду у фінансовій сфері [4, с. 201].

Нормативно - правове підґрунтя Європейського Союзу, спрямоване на розбудову спільного ринку фінансових послуг, включає як регламентацію умов створення та функціонування фінансових установ, так і встановлення правил щодо емісії, розміщення та обігу фінансових інструментів. Характерною рисою цього правового простору є можливість держав – членів самостійно визначати модель регуляторного впливу та нагляду з урахуванням власних політичних, інституційних і економічних особливостей. Внаслідок цього на національному рівні зберігаються певні відмінності в організації наглядових систем, однак загальна тенденція спрямована на уніфікацію підходів до регулювання. Останні трансформації у цій сфері зумовлені як активізацією трансграничних фінансових операцій, так і прийняттям нових директив Європейського Союзу, які формують єдині правові орієнтири для регулювання ринкової поведінки фінансових установ [5, с. 515].

І.М. Крупка стверджує, що в Україні застосовується інституційна модель із множинністю державних регуляторів. Водночас у міжнародній практиці дедалі більшої популярності набуває підхід до формування так званих мегарегуляторів, які акумулюють функції кількох органів, що раніше здійснювали регулювання у сфері фінансових послуг. Запровадження єдиного мегарегулятора створює передумови для централізованого нагляду за всіма категоріями надавачів фінансових послуг, що, своєю чергою, сприяє оптимізації бюджетних витрат на організаційне, кадрове та матеріально - технічне забезпечення. Крім того, концентрація регуляторних повноважень в одному органі дозволяє усунути труднощі, пов'язані з інформаційною взаємодією та координацією діяльності між кількома інституціями, підвищуючи ефективність функціонування системи нагляду [6, с. 37].

Серед ключових правових засад регулювання ринкової поведінки фінансових установ у межах Європейського Союзу, на думку С. Хоружого, виокремлюються такі: а) функціонування відкритої економіки на основі вільної конкуренції; б) взаємне визнання регуляторних актів у поєднанні з консолідованим надглядом; в) здійснення пруденційного контролю за діяльністю фінансових установ; г) уніфікація стандартів і вимог для всіх учасників ринку; д) підтримання збалансованості платіжного балансу; е) забезпечення прозорості та відкритості функціонування ринку; є) гармо-

нізація правових норм у сфері фінансових послуг у межах Європейського Союзу; ж) належний захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг; з) стандартизація фінансової звітності та підходів до її оцінювання [7].

На думку В.С. Білошапки, правове підґрунтя функціонування ринку фінансових послуг у межах Європейського Союзу базується на системі таких ключових принципів: а) забезпечення конкурентного характеру економічного середовища; б) взаємне визнання регуляторних приписів; в) здійснення пруденційного нагляду з метою підтримання фінансової стійкості установ; г) гарантування прозорості діяльності учасників ринку. Важливу роль відіграє і курс на гармонізацію правових норм та стандартизацію фінансової звітності, що дозволяє державам – членам функціонувати в межах узгодженого правового простору та сприяє стабільності платіжного балансу [8, с. 230].

Як зауважує О. Шевчук, Р. Береза, провідним принципом регулювання ринкової поведінки фінансових установ є забезпечення належного рівня захисту прав споживачів. Це зумовлено тим, що споживачі нерідко перебувають у менш вигідному становищі через обмежену обізнаність щодо специфіки фінансових продуктів і послуг. Споживач не завжди має можливість повною мірою оцінити ризики, пов'язані з вибором конкретного постачальника, його фінансовою надійністю, стійкістю та умовами обслуговування. У зв'язку з цим, особливого значення набуває формування дієвих механізмів попередження порушень прав споживачів і гарантування їх ефективного захисту, що в межах Європейського Союзу реалізується на основі уніфікованих підходів, спільних для всіх держав – членів. Забезпечення реального захисту прав споживачів фінансових послуг є одним із центральних завдань регуляторної політики Європейського Союзу. Оскільки споживачі нерідко опиняються в ситуації інформаційної нерівності, Європейський Союз прагне вибудувати єдиний підхід до запобігання порушенням їхніх прав, створюючи стандартизовані механізми, обов'язкові для всіх держав – членів. Саме тому система захисту у сфері фінансових послуг у Європейському Союзі має уніфікований характер і функціонує на основі загальноєвропейських норм [9, с. 63].

З метою досягнення зазначених цілей було сформовано Європейську систему фінансового нагляду (European System of Financial Supervisors, ESFS), яка об'єднує ключові інституційні елементи регуляторного механізму. До її складу, зокрема, входить Європейська рада із системних ризиків (European Systemic Risk Board, ESRB), створена для посилення наглядових інструментів у Європейському Союзі, підвищення рівня захисту громадян та відновлення довіри до фінансової системи. Діяльність вказаного органу спрямована на забезпечення фінансової стабільності, мінімізацію негативних впливів на внутрішній ринок і реальний сектор економіки, а також координацію взаємодії національних і наднаціональних наглядових інституцій у межах єдиної мережі [10].

Запровадження європейських стандартів у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, що стали невід'ємним елементом наглядової системи, стало результатом ініціатив Європейської комісії наприкінці 2010 року, коли було утворено спеціалізовані наглядові органи. Їхнє основне призначення полягало у зміцненні стабільності та ефективності фінансової системи Європейського Союзу, що, в свою чергу, сприяло захисту економічних інтересів держав - членів, суб'єктів господарювання та громадян від потенційних ризиків і кризових явищ [11].

На мікропруденційному рівні на даний час діє система Європейських фінансових регуляторів (ESA). Регулятори є юридичними особами в системі права Європейського Союзу, які мають повноваження у всіх країнах – членах. Кожен з регуляторів, що входять до ESA складається з: Наглядової ради, Ради директорів, Президента та виконавчого директора. Спільним органом у ESA є об'єднана комісія, апеляційна комісія, а також у структурі самих органів нагляду в інституційній формі діють громадські організації. Для реалізації поставлених завдань кожен із наглядових органів наділений чітко визначеними законодавством функціями та компетенціями, орієнтованими на відповідні сегменти фінансового ринку. Вони не лише формують єдині стандарти регулювання і нагляду, а й забезпечують їх практичне впровадження, створюючи передумови для узгодженого функціонування фінансової системи Європейського Союзу [12, с. 41].

Європейські наглядові інституції є підзвітними Європейському парламенту та Раді Європейського Союзу, а їх взаємодія у вирішенні міжсекторальних питань координується через Об'єднаний комітет наглядових органів. Загалом система фінансового нагляду Європейського Союзу включає три ключові регуляторні органи, що здійснюють контроль у відповідних сферах: Європейський орган з цінних паперів та ринків (ESMA), Європейський банківський орган (EBA) та Європейський орган страхування і пенсійного забезпечення (EIOPA). Об'єднаний комітет наглядових органів виконує функцію координаційного майданчика, спрямованого на посилення співпраці між

зазначеними інституціями. Його діяльність спрямована на забезпечення узгодженості наглядової практики у різних секторах фінансового ринку, а також на організацію системного обміну інформацією та координацію дій між регуляторами в межах їхніх повноважень [13].

Поміж іншого, національні органи нагляду держав – членів Європейського Союзу у докризовий період у низці країн запровадили модель мегарегулятора, що передбачала зосередження контрольних і наглядових повноважень щодо всіх сегментів фінансового ринку в межах одного інституційного органу, але у період глобальної фінансової кризи така конструкція продемонструвала обмежену ефективність, оскільки не забезпечила належного рівня регуляторного реагування, необхідного для підтримання стабільності фінансової системи. Вказане зумовило потребу в переосмисленні підходів до побудови наглядових механізмів і пошуку більш дієвих моделей організації регулювання ринкової поведінки фінансових установ [14, с. 170].

Так, Є. Редзюк підкреслює, що діяльність центральних інституцій Європейського Союзу у сфері регулювання ринкової поведінки фінансових установ орієнтована на досягнення низки стратегічних завдань: а) формування інтегрованого, прозорого, конкурентного та економічно результативного фінансового простору в межах Європейського Союзу; б) усунення суттєвих економічних бар'єрів, які перешкоджають доступу до фінансових послуг, вільному переміщенню капіталу та сприяють зниженню транзакційних витрат; в) посилення і узгодження наглядових механізмів; г) забезпечення імплементації, належного виконання та системного моніторингу чинного законодавства з метою його подальшого вдосконалення; д) розвиток координації між державами – членами й активізація співпраці з фінансовими ринками інших країн і міжнародними інституціями [15, с. 182].

О. Шевчук, Р. Береза наголошують, що регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі здійснюється переважно на рівні наднаціональних інституцій, тоді як функції нагляду реалізуються як європейськими, так і національними органами. Їхня діяльність спрямована на забезпечення стабільності фінансового ринку Європейського Союзу, зниження ризиків виникнення кризових явищ та належний захист інтересів усіх учасників, у тому числі споживачів фінансових послуг. Орієнтація на охоплення всіх сегментів фінансового ринку, а також потреба в ефективному контролі та оцінці потенційних загроз зумовили формування спеціалізованих секторальних наглядових органів і консультативних структур. У тісній взаємодії з національними регуляторами вони утворюють цілісну європейську систему фінансового нагляду [9, с. 64].

Управління функціонуванням фінансових ринків включає кілька ключових напрямів: 1) розроблення нормативних вимог і процедур щодо надання фінансових послуг із подальшою оцінкою їх ефективності; 2) здійснення контролю та нагляду за дотриманням встановлених правил; виявлення правопорушень і застосування відповідних заходів впливу. У європейських країнах застосовуються різні моделі державного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ. Зокрема, секторальна модель передбачає функціонування спеціалізованих органів, відповідальних за окремі сегменти фінансового ринку, такі як банківський сектор, страхування чи ринок цінних паперів (Греція, Іспанія, Франція). Централізована модель, навпаки, ґрунтується на концентрації всіх наглядових повноважень у межах одного органу (Німеччина, Фінляндія, Польща). Окремо виділяється модель розподілу повноважень, у якій функції ринкового та пруденційного нагляду здійснюються різними інституціями (Нідерланди) [9, с. 66].

Водночас суттєву роль у регулюванні фінансового сектору відіграють механізми саморегулювання, які доповнюють державний вплив на підставі актів права Європейського Союзу, таких як Директива 2005/29/ЄС про недобросовісні комерційні практики, Директива 2000/31/ЄС щодо електронної комерції, Директива 2006/114/ЄС про порівняльну рекламу та Директива 2015/849/ЄС у сфері протидії відмиванню коштів, якими було запроваджено механізми формування кодексів поведінки для суб'єктів господарювання. Ці інструменти передбачають часткову передачу окремих наглядових функцій саморегулювальним організаціям, а також створення процедур врегулювання спорів між учасниками ринку та споживачами [16, с. 33].

Послідовна імплементація інтеграційних інструментів і розвиток спільних європейських регуляторних стандартів сприяли утвердженню європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ, в тому числі і в сфері забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. У результаті держави – члени отримали ефективний інструментарій, який дозволяє підтримувати належний рівень стабільності фінансової системи та гарантувати охорону інтересів громадян у всіх сегментах фінансового сектору [2].

Так, А. Пінчук до характерних ознак сучасної європейської моделі регулювання ринку фінансових відносить: 1) функціонування механізму «взаємного визнання» учасників ринку між державами, які імплементують директиви Європейського Союзу; 2) гнучкість правового регулювання, що проявляється у відкритому характері правових норм; 3) можливість деталізації правил і вимог на рівні національного законодавства; 4) високий ступінь інтегрованості фінансових інституцій держав - членів, а також активний розвиток їх взаємодії як на національному, так і на наднаціональному рівнях у межах Європейського Союзу; 5) розроблення сучасних універсальних правових механізмів регулювання відкритого фондового ринку, сфери колективного інвестування та проєктного фінансування; 6) належний рівень розвитку компенсаційних інструментів, де загальні засади встановлюються на рівні директив, а практична реалізація здійснюється державами-членами; 7) забезпечення свободи руху капіталу в межах Європейського Союзу [17, с. 365].

Єдиний регуляторний механізм не зводиться лише до перерозподілу компетенцій між європейськими та національними органами нагляду, а являє собою якісно нову модель спільної реалізації регуляторних функцій, сформовану на принципах європейської інтеграції. Ключовим завданням цієї системи є вироблення уніфікованих підходів і високих стандартів діяльності регуляторних інституцій у межах Європейського Союзу. Водночас така система має бути орієнтованою на доступність для всіх учасників фінансового ринку, відзначатися прозорістю та зрозумілістю, забезпечувати належний рівень автономії, зокрема фінансової, а також ефективно поєднувати регуляторні й контрольні функції [8, с. 230].

Таким чином, регулювання ринкової поведінки фінансових установ охоплює комплекс взаємопов'язаних управлінських і контрольних заходів, передбачає встановлення нормативних вимог і процедур щодо надання фінансових послуг, а також проведення регулярного аналізу їх ефективності. Водночас важливим елементом є забезпечення дотримання визначених правил і своєчасне реагування на їх порушення шляхом застосування відповідних санкцій. Такий механізм сприяє узгодженості ринкової поведінки фінансових установ та підтриманню стабільного функціонування фінансових ринків.

Висновки. Отже, на наше глибоке переконання, європейська модель регулювання ринкової поведінки фінансових установ є комплексною наднаціональною системою, що поєднує правові, організаційні та контрольні механізми з метою забезпечення стабільності, прозорості та ефективності фінансового ринку в межах Європейського Союзу, ґрунтується на делегуванні державами – членами частини повноважень Європейському Союзу, що дозволяє уніфікувати правові підходи, гармонізувати стандарти діяльності фінансових установ та забезпечити взаємне визнання регуляторних актів. Також пропонуємо визначати наступні особливості правових засад європейської моделі регулювання ринкової поведінки фінансових установ: 1) наднаціональна основа; 2) встановлюються єдині стандарти функціонування фінансових установ, вимоги до капіталу та ліквідності, а також уніфіковані підходи до фінансової звітності; 3) принцип взаємного визнання, який дозволяє фінансовим установам вільно працювати на ринках інших держав - членів при дотриманні директив Європейського Союзу; 4) багаторівнева система нагляду; 5) спрямованість на захист прав споживачів; 6) гнучкість національних моделей нагляду. Таким чином, європейська модель регулювання ринкової поведінки фінансових установ виступає як інтегрована, прозора і адаптивна система, що поєднує єдині наднаціональні стандарти, забезпечуючи стабільність фінансових ринків і захист прав усіх учасників фінансового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ящищак О. Методологічні засади систематизації законодавства України про фінансові послуги. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 10 (154). С. 22–26. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstreams/5a99c1d7-82a7-4201-98d8-1e2c2f8c4931/download>.
2. Tomášek, M., Šmejkal, V. та ін. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024, 1780 с. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/komentar_do_dogovoru_pro_funkcionuvannya_yes.pdf.
3. Ментух Н.Ф., Шевчук О.Р. Гармонізація законодавства України про фінансові послуги з правом Європейського Союзу в рамках угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 68-72. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/14/14>.

4. Вплив глобальних фінансів на валютно-фінансову систему України: монографія / Богдан Т.П., Шаров О.М., Сльозко О.О., Редзюк Є.В. та ін.; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2017. 356 с.
5. Шевченко К.М. Правові засади регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі. The 5th International scientific and practical conference “Science and education: synergy of innovation” (December 22-24, 2025) MDPС Publishing, Berlin, Germany. 2025. С. 515-520.
6. Крупка І.М. Державне регулювання вітчизняного ринку фінансових послуг у контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2014. Вип. 8 (161). С. 36–39. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/derzhavne-regulyuvannya-vitchiznyanogo-rinku-finansovih-poslug-u-konteksti-evrointegratsiynih-protseviv/viewer>.
7. Розподіл регуляторних і наглядових функцій на фінансовому ринку: європейський досвід та рекомендації для України / підгот. С. Хоружий; Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. Київ, 2016. С. 8. URL: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Rozpodil_funktsiy_na_finrynky.pdf.
8. Білошапка В.С. Розвиток системи регулювання ринку фінансових послуг ЄС. Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в умовах інтеграції України в ЄС: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів, молодих вчених і провідних фахівців (Київ, 16 квітня 2024 р.). Київ. 2024. С. 229-231.
9. Шевчук О., Береза Р. Правові засади регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі: концептуальні підходи, нормативно-правові механізми та інституційна структура. *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. № 1. С.62-68. DOI:10.35774/app2025.01.062.
10. Regulation (EU) No 1092/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on European Union macro-prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010R1092-20191230>.
11. Financial services policy. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/83/financial-servicespolicy>.
12. Бачо Р.Й. Загальна характеристика сучасної системи регулювання ринку фінансових послуг в Європейському Союзі. *Економіка і організація управління*. 2014. № 1 (17)-2 (18). С. 36-42. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/1035/1053>.
13. Towards European Supervisory Convergence. The Joint Committee of the European Supervisory Authorities. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. URL: https://esas-jointcommittee.europa.eu/Publications/EI0116679ENN_proof_updated_2_FINAL%20FINAL%20FINAL.pdf.
14. Шапран Н. С. Реформування системи фінансового нагляду в ЄС. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 1 (21). С. 170. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32607806.pdf>.
15. Редзюк Є. В. Особливості створення і функціонування єдиного ринку фінансових послуг у країнах ЄС: уроки і досвід для України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. № 10. С. 182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2017_10_22.
16. Ящищак О. Моделі державного регулювання ринку фінансових послуг. *Адвокат*. 2011. № 3 (126). С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2011_3_4.
17. Пінчук А. Сучасний світовий досвід діяльності мегарегуляторів ринків фінансових послуг та можливість його застосування в Україні. *Ефективність державного управління: збірник наукових праць*. 2012. Вип. 33. С. 363–370. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2012_33_46.

Дата першого надходження рукопису до видання: 01.04.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026

Дата публікації: 10.05.2026

© Цимбалюк Х.О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0